

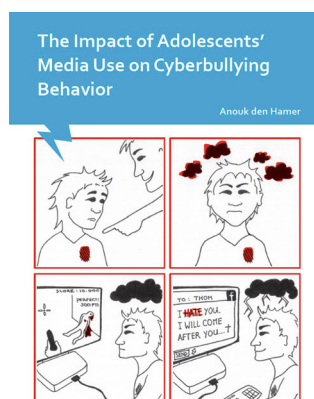
Tijdschr Jeugdgezondheidsz (2017) 49:37–38
DOI 10.1007/s12452-017-0094-x

De invloed van het mediagebruik van jongeren op hun cyberpestgedrag

A. den Hamer

Published online: 28 February 2017
© Bohn Stafleu van Loghum 2017

Title: The impact of Adolescents' Media Use on Cyberbullying Behavior

Thesis: Vrije Universiteit Amsterdam, Amsterdam, Nederland

Promotiedatum: 17 mei 2016

Promotoren: Prof. dr. E.A. Konijn en Prof. dr. A.C. Krabendam

Co-promotor: Prof. dr. B.J. Bushman

ISBN: 978-90-825123-2-8

Link: <http://dare.ubvu.vu.nl/handle/1871/54343>

Wat was het doel en de vraagstelling?

Het onderzoek in dit proefschrift gaat over hoe slachtoffers van pesters zelf cyberpester worden. Cyberpesten is pesten dat online plaatsvindt, bijvoorbeeld via de computer of een smartphone. Volgens onderzoek is 10–40% van de jongeren van 11 tot 18 jaar oud weleens slachtoffer geworden van cyberpesten en gemiddeld heeft 17% weleens een ander gecyberpest.

Verder ziet één op de drie jongeren weleens dat een ander gecyberpest wordt. Er bestaat een sterk verband tussen offline (of traditioneel) pesten en online (of cyber-)pesten. Onderzoek laat zien dat jongeren die op het schoolplein of in de klas gepest worden ook online slachtoffer zijn van pestgedrag. Daarnaast is aangetoond dat jongeren die gepest worden vaak zelf gaan cyberpesten. Dit is opvallend, want je zou denken dat slachtoffers van pesten weten hoe kwetsend pesten kan zijn en dat ze dit een ander niet aan willen doen. Het doel van het onderzoek in dit proefschrift is dan ook om te achterhalen welke processen ten grondslag liggen aan de relatie tussen gepest worden en zelf gaan cyberpesten.

Veel onderzoek naar cyberpestgedrag is beschrijvend van aard. Er bestaat daarentegen nog weinig theorievorming over cyberpesten. In dit proefschrift is een begin gemaakt met het vullen van deze leemte door een theoretisch model over de onderliggende mechanismen in het cyberpesten te ontwerpen en empirisch te toetsen.

Hoe vond het onderzoek plaats?

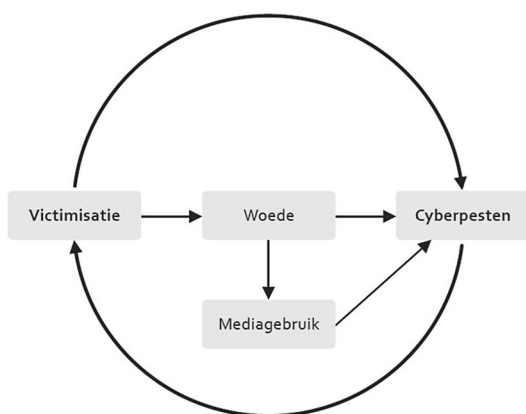
Op basis van eerdere onderzoeksresultaten hebben we een theoretisch model geformuleerd, genaamd het *Cyclic Process Model* (zie fig. 1).

Met dit model veronderstelden we, op basis van eerder onderzoek, dat gepeste jongeren boos en gefrustreerd zullen raken en hierdoor zullen gaan cyberpesten. Daarnaast veronderstelden we dat het mediagebruik van een jongere belangrijk is in dit proces. Jongeren die boos zijn, hebben vaak een verhoogde aantrekkingskracht tot media waarin asociaal gedrag vertoond wordt, wat ertoe leidt dat ze hun morele drempel over antisociaal en normoverschrijdend gedrag verlagen. We veronderstelden dat jongeren die gepest worden, mede door hun woede, een verhoogd

A. den Hamer (✉)

Noldus Information Technology, Wageningen, Nederland
anoukdenhamer@live.nl

Figuur 1 Het Cyclic Process Model.

gebruik zullen hebben van media waarin antisociaal en normoverschrijdend gedrag te zien is (zoals vechten, schelden, grof over seks praten). Ook vermoeden we dat dit mediagebruik ervoor zal zorgen dat deze jongeren zelf normoverschrijdend gedrag gaan vertonen, zoals in dit geval cyberpesten. Deze laatste veronderstelling baseerden we op de *Social Cognitive Theory* en het *Downward Spiral Model*. Beide modellen stellen dat mensen gedrag overnemen dat ze zien in de media.

Het Cyclic Process Model werd eerst getest in een cross-sectionele studie onder 892 jongeren van 11 tot 18 jaar oud. Daarnaast onderzochten we de causale verbanden van het Cyclic Process Model in een longitudinale studie onder 1005 jongeren van 11 tot 17 jaar oud. Dezelfde longitudinale data werd gebruikt om de relatie tussen mediagebruik en cyberpestgedrag verder uit te diepen en om te testen of de processen in het Cyclic Process Model afhankelijk zijn van de wijze waarop een jongere omgaat met zijn of haar woede.

Wat zijn de uitkomsten?

Zowel in de cross-sectionele als de longitudinale studie vonden we bewijs voor het Cyclic Process Model. De resultaten lieten in beide studies zien dat gepeste jongeren zelf gaan cyberpesten omdat ze boos zijn en dat dit proces versterkt wordt als ze vaak naar media kijken waarin asociaal en normoverschrijdend gedrag vertoond wordt. Gepeste jongeren komen terecht in

een vicieuze cirkel, omdat cyberpesters vaak weer zelf gepest worden, waardoor al deze processen opnieuw plaatsvinden. Deze processen blijken vooral te gelden voor jongeren die op een negatieve manier met hun woede omgaan; jongeren die zichzelf of anderen de schuld geven van de situatie of die continu blijven denken aan hoe erg deze is, vertonen meer cyberpestgedrag dan de jongeren die proberen te leren van de situatie of die deze in perspectief kunnen zien. Daarnaast bleek dat jongeren (zowel gepeste als niet-gepeste) die gemiddeld tot vaak naar media kijken waarin asociaal en normoverschrijdend gedrag vertoond wordt, meer cyberpesten dan jongeren die hier nooit of zelden naar kijken. Sterker: het cyberpestgedrag van de jongeren die relatief vaak naar deze media kijken, steeg gedurende het schooljaar, terwijl het cyberpestgedrag van de jongeren die hier niet vaak naar kijken vrijwel stabiel bleef. In het proefschrift is te lezen hoe we stap voor stap op basis van studies tot deze conclusie zijn gekomen.

Wat is de meerwaarde/nieuwswaarde voor de JGZ-praktijk?

Deze resultaten zijn relevant voor de jeugdgezondheidszorg (JGZ), omdat werd aangetoond dat gepeste jongeren in een vicieuze cirkel van pestgedrag terecht kunnen komen. Dit veronderstelt in de eerste plaats dat moet worden voorkomen dat deze jongeren zelf gepest worden. Met het oog hierop worden momenteel meerdere anti-pestprogramma's op hun effectiviteit getest. Verder is het belangrijk dat een gepest kind of jongere iemand heeft om mee te praten en zich gehoord voelt. Omdat is gebleken dat jongeren die op een negatieve manier met hun woede omgaan meer cyberpestgedrag vertonen dan jongeren die dit op een constructieve manier doen, is voor JGZ-medewerkers een belangrijke rol weggelegd in het signaleren en begeleiden van jongeren in het leren omgaan met woede. Onderzoek naar effectieve strategieën in de JGZ die dit kunnen bewerkstellingen is nodig.

A. den Hamer, voorheen PhD-student aan de Vrije Universiteit Amsterdam, momenteel Business Developer bij Noldus Information Technology